

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060210

DOM
2014-05-08
Stockholm

Mål nr
M 10393-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom 2013-10-25 i mål nr M 712-07, se bilaga A

KLAGANDE OCH MOTPART

Södra Cell AB

Ombud: M F

KLAGANDE OCH MOTPART

Naturvårdsverket

SAKEN

Slutligt villkor för energianvändning m.m.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens deldom såvitt gäller villkorspunkten 23 och den uppskjutna frågan samt återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1142036

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Södra Cell AB har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska

- dels upphäva villkor 23,
- dels bestämma att prövotidsredovisningen med förslag till slutligt villkor ska inges till mark- och miljödomstolen inom 18 månader från det att domen vinner laga kraft.

Naturvårdsverket har anslutningsöverklagat och, såsom deras talan slutligt bestämts, yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska

- dels upphäva villkorspunkten 23 och prövotidsförordnandet,
- dels skjuta upp avgörandet av energifrågan på nytt samt ålägga Södra Cell AB att genomföra en ny utredning om möjliga åtgärder för hushållning med energi och vilken förbrukningsnivå som kan uppnås.

Utredningen ska kunna ligga till grund för ett ställningstagande enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken utifrån tekniska, miljömässiga och ekonomiska aspekter.

Utredningen ska genomföras i samråd med Naturvårdsverket och ges in till mark- och miljödomstolen, tillsammans med förslag till slutligt villkor, inom 18 månader från lagakraftvunnen dom. För bedömning av målet bör mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 12 § miljöbalken förordna en sakkunnig att granska och avge utlåtande i målet över Södra Cell AB:s ekonomiska och tekniska kalkyler vad gäller åtgärder för hushållning med energi.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Södra Cell AB har till stöd för sin talan sammanfattningsvis anfört följande. Det är orimligt att kräva att en ny industrianläggning ska tas i drift. Det främjar inte heller en hållbar utveckling. Kravet är i sig orimligt med hänsyn till investeringens storlek (600 Mkr), karaktär och de ekonomiska prioriteringar som det tvingar Södra Cell AB att göra i sin verksamhet. Det är vidare orimligt att ställa så omfattande krav

med hänsyn till de ekonomiska och miljömässiga osäkerheter som föreligger. Bedömningsunderlaget bygger på antaganden som är osäkra och som ligger utanför Södra Cell AB:s rådighet, där miljönytta inte ska uppnås i Södra Cell AB:s verksamhet utan i andras verksamheter. Med beaktande av samtliga konsekvenser av villkorskravet, såväl företagsekonomiska som samhällsmässiga, kan kravet komma att medföra orimliga konsekvenser som är svåra att överblicka.

Naturvårdsverket har till stöd för sin talan anfört följande. Vid en genomgång av handlingarna i målet har det upptäckts fel i Södra Cell AB:s beräkningar. Det har framkommit att den uppgift som lämnats i prövotidsredovisningen om att värmebesparingen skulle uppgå till 1 500 kWh/ton massa är vad den totala värmeförbrukningen i industningen uppgår till. Enligt underhandskontakter med Södra Cell AB ligger besparingen istället på 550 kWh/ton massa, dvs. en tredjedel av vad bolaget tidigare räknat med. Konsekvensen av detta är att den energibesparing som en ny industning skulle innebära kraftigt har överskattats och att lönsamheten av en ny industning blir väsentligt lägre än vad prövotidsredovisningen anger. Mark- och miljödomstolens dom – i den del som avser den uppskjutna frågan om energi – grundas således på felaktiga uppgifter och en förnyad bedömning är nödvändig.

Ett antal andra åtgärder i prövotidsredovisningen har fått stå tillbaka för den bedömda mer effektiva åtgärden att uppföra en ny industning. I det läge som nu har uppstått måste dessa och andra åtgärder tas upp till förnyad granskning. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att produktionsförutsättningarna för anläggningen väsentligt har ändrats genom den nya inriktningen på dissolvingmassa måste energifrågan delvis sättas in i ett nytt sammanhang. Avgörandet av energifrågan bör därmed skjutas upp på nytt och Södra Cell AB åläggas att genomföra en ny utredning. Med tanke på bristande kontroll och kvalitet på de inlämnade uppgifterna bör en oberoende sakkunnig förordnas för att granska de ekonomiska och tekniska kalkylerna i den förnyade redovisningen.

Södra Cell AB har bekräftat att det förekommer en felaktig beräkning av värmebesparingen och anfört att de rättsliga grunder som bägge parter har angivit var

för sig utgör tillräcklig grund för upphävande av villkor 23. Bolaget har inte motsatt sig att målet återförvisas till mark- och miljödomstolen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

I målet har framkommit att den prøvotidsredovisning som getts in till mark- och miljödomstolen innehåller en felaktig beräkning av den värmebesparing som en ny industningsanläggning skulle medföra. Mot bakgrund av detta och då den felaktiga uppgiften får antas ha inverkat på den bedömning som mark- och miljödomstolen har gjort ska villkoret om att ta i drift en ny industningsanläggning undanröjas.

Mark- och miljööverdomstolen finner vidare att de ändrade förutsättningar som nu har framkommit föranleder nya överväganden i fråga om utformningen av prøvotidsförordnandet. Mot bakgrund av detta ska därför även den uppskjutna frågan om slutligt villkor för värmeförbrukning undanröjas. Hur målet under dessa förhållanden bör handläggas avgörs lämpligen av mark- och miljödomstolen varför målet ska återförvisas dit.

Domen får enligt 54 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsrådet Vibeke Sylten, referent, tekniska rådet Yvonne Eklund och tf. hovrättsassessorn Helen Blomberg.

Föredragande har varit Lisa Forsberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2013-10-25
meddelad i
Växjö

Mål nr M 712-07

SÖKANDE
Södra Cell AB

Ombud: S E B

SAKEN

Ansökan om tillstånd för Södra Cell AB:s anläggning i Mörrum, Karlshamns kommun att årligen producera högst 560 000 ton blekt sulfatmassa; nu fråga om slutligt villkor för energianvändning samt förlängning av igångsättningstid.

Avrinningsområde: 85/86 N: 6224000 E: 485400 (SWEREF 99)

DOMSLUT

Med upphävande av vad som tidigare bestämts i miljödomstolens deldom den 19 december 2008 (mål M 712-07) i fråga om den uppskjutna frågan C föreskriver mark- och miljödomstolen att följande ytterligare slutligt villkor ska gälla för tillståndet till verksamheten vid Mörrums Bruk.

23. Bolaget ska senast två år efter att produktionen överstigit 460 000 ton massa under ett kalenderår, dock senast fem år efter att denna dom vunnit laga kraft, ta i drift en ny indunstningsanläggning. Tvåårsfristen ska räknas fr.o.m. den 1 januari året efter det år då den angivna produktionsvolymen överskridits. Bolaget ska anmäla tidpunkten för idrifttagandet till tillsynsmyndigheten och mark- och miljödomstolen.

Dok.Id 259746

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: MMD.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-12:00 13:00-16:30

Uppskjutna frågor

Mark- och miljödomstolen uppskjuter med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken under ytterligare en prövotid frågan om slutligt villkor för värmeförbrukningen. Bolaget ska under prövotiden utreda värmeförbrukningen kopplat till aktuell och tekniskt möjlig produktionsmix. Prövotidsutredningen med förslag till slutligt villkor ska inges till mark- och miljödomstolen inom 18 månader från det att en ny industningsanläggning tagits i drift.

Ingångsättningstid

Mark- och miljödomstolen förlänger med stöd av 24 kap. 2 § miljöbalken den tid inom vilken tillståndet till den utökade produktionen samt åtgärderna för utvinning av lignin ur svartlut ska ha tagits i anspråk med åtta (8) år till den 31 december 2021.

BAKGRUND

Miljödomstolen vid Växjö tingsrätt lämnade i deldom den 19 december 2008 (mål M 712-07) Södra Cell AB (bolaget) tillstånd enligt miljöbalken att vid Södra Cell Mörrum (SCM) producera 460 000 ton blekt sulfatmassa per år med rätt att utöka produktionen till 560 000 ton per år samt tillstånd att utvinna lignin ur svartlut.

Under en provotid sköt Miljödomstolen upp bland annat följande fråga C att redovisas till miljödomstolen senast den 31 december 2011.

C: Sökanden ska under en provotid utreda investerings- och driftskostnader, ökade/minskade intäkter samt påverkan på utsläppen till luft för följande:

- Möjligheten att minska värmeförbrukningen till 3 700 respektive 3 400 kWh/ton massa.
- Energibesparande åtgärder i massatorkningen
- Möjligheten att höja torrhalten på tunnluten från massafabriken
- Möjligheten att bygga om indunstningen
- Ökad torrhalt på tjockluten
- Ökad torrhalt på bark

I en deldom den 18 januari 2012 flyttade mark-och miljödomstolen fram tidpunkten för provotidsredovisningen till den 31 december 2012.

Den tillåtna produktionsökningen till 560 000 årston skulle vid risk att tillståndet annars förfaller i denna del, ha tagits i anspråk senast vid utgången av år 2013. Därvid skulle produktionsökningen anses ha tagits i anspråk när produktionen överstiger 460 000 årston.

Bolaget har nu ingett provotidsredovisning angående den uppskjutna frågan C om energianvändning och i anslutning härtill ansökt om förlängd igångsättningsstid med åtta år avseende produktionsökningen till 560 000 årston.

TIDIGARE BESLUT

Gällande vattendom (dåvarande Söderbygdens vattendomstol, dom den 29 augusti 1968, AD 83/1967) ger bolaget rätt att under vissa förutsättningar förbruka 2,5 m³ per sekund råvatten från Mörrumsån.

Koncessionsnämnden för miljöskydd beslutade den 19 maj 1995, nr 83/953 dnr 134-294-95, att ge bolaget tillstånd enligt miljöskyddslagen bland annat för en årlig produktion av högst 460 000 ton blekt sulfatmassa.

SCM har beviljats tillstånd av Miljödomstolen genom deldom den 19 december 2008 (mål M 712-07) och av Miljööverdomstolen den 1 december 2009 (mål M 380-09) tillstånd att producera 460 000 ton blekt sulfatmassa per år med rätt att utöka produktionen till 560 000 ton per år samt tillstånd att utvinna lignin ur svartlut.

Miljööverdomstolen ändrade i dom den 1 december 2009 (mål M 380-09) efter överklagande vissa villkor.

Länsstyrelsen i Blekinge län meddelade genom beslut den 7 mars 2006 SCM tillstånd för utsläpp av koldioxid enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter.

Mark- och miljödomstolen lämnade i deldom den 3 november 2011 bolaget tillstånd till ändring av verksamheten så att produktion av dissolvingmassa (textilmassa) kunde ske inom tillståndsgiven produktionsram. I samma dom upphävde domstolen delar av villkor 8 i deldomen från 19 december 2008 rörande utsläppen av kväveoxider från sodapanna och mesaugn samt ersatte dessa delar med ett provotidsförordnande.

PRÖVOTIDSREDOVISNING OCH ANSÖKAN

Yrkanden

Bolaget yrkar att mark- och miljödomstolen avslutar provotiden avseende fråga C och att inga ytterligare villkor föreskrivs.

Bolaget yrkar vidare att mark- och miljödomstolen förlänger igångsättningstiden med åtta år, dvs att produktionsökningen till 560 000 årston ska, vid risk att tillståndet annars förfaller i denna del, ha tagits i anspråk senast vid utgången av år 2021. Yrkandet omfattar även att igångsättningstiden för att genomföra i ansökan beskrivna åtgärder för utvinning av lignin ur svartluten förlängs med åtta år.

Som skäl anförs bl.a. följande.

Energiutredningen

SCM har genomgått stora förändringar från 2006 och fram till idag. Tidigare tillverkades pappersmassa på båda massalinjerna, med barmassa på linje 1 och lövmassa/barmassa kampanjvis på linje 2. Detta medförde att värmebehovet i fabriken varierade beroende på kampanj och gav två utredningsnivåer för värmeförbrukningen. Värmeförbrukningen har legat relativt konstant från 2006 fram till och med 2011, eftersom inga stora förändringar genomförts för att minska

den (se tabell 1). Under 2011 genomfördes ett stort investeringsprojekt, som syftade till att kunna producera textilmassa på ena linjen. Detta är en av de största förändringarna i fabriken historia. Fabriken är nu konverterad så att på linje 1 tillverkas textilmassa av endast lövråvara och på linje 2 tillverkas kontinuerligt barrpappersmassa. Därmed finns numera endast en relevant nivå på värmeförbrukningen för hela fabriken. Värmeförbrukningen i utredningen anges som kWh/ADt.

Tabell 1: Värmeförbrukning

	Värmeförbrukning	Produktion
År	kWh/ADt	ton
2006	3555	442 333
2007	3697	427 208
2008	3623	421 236
2009	3542	442 133
2010	3671	405 271
2011	3789	384 378
2012*	4081	342 000

(*december 2012 prognostiserad)

Den nya referensnivån i fabriken vid produktion av textilmassa på linje 1 och pappersmassa på linje 2 blir därför 4 100 kWh/ADt, vilket tabellen ovan visar. Initialt var bedömningen att omställningen till textilmassa skulle ge en lägre relativ värmeförbrukning än innan konverteringen av fabriken. Den tidiga bedömningen byggde på ett teoretiskt resonemang kring processen, men referensanläggningar som helt liknade SCM fanns inte. Detta berodde på att SCM är en tvålinjefabrik och att ny utrustning blandades med gammal i den nya textillinjen. I fabrik på plats i Mörrum och med vår råvara har det sedan visat sig att olika processmoment har fått köras annorlunda jämfört med den initiala bedömningen för att nå rätt kvalitet. Detta har gett en högre relativ värmeförbrukning än tidigare.

Det nya referensläget baseras på värmeförbrukningen under perioderna med textilmassaproduktion under 2012 till och med den 7 oktober 2012.

Nedanstående beräkningar under utredningspunkterna har gjorts utifrån 2012 års data. Produktion på 360 000 ton per år samt kostnader som t.ex. elpris baseras på prognos för 2013.

Alla resonemang, antaganden och beräkningar gäller för normal drift. Vinsterna med varje enskild åtgärd kan inte adderas till varandra, utan ska ses var och en för sig. En genomförd åtgärd kan radera ut effekten av en annan, beroende på i vilken ordning åtgärder utförs. Därför redovisas varje enskild åtgärd, dess värmeförbrukningsminskning respektive utsläppsminskning till luft, var för sig. Lönsamhets- och konsekvensberäkningar för hur de olika åtgärderna enligt utredningspunkterna påverkar den övriga processen, såsom sekundärvärmsystemet, är inte utrett.

Det bör noteras att värmebesparande åtgärder innebär att mindre mängd ånga behöver produceras. Detta leder till att mindre mängd ånga kan driva turbinerna för elproduktion. Ångbesparing leder således till minskad elproduktion.

Påverkan på NO_x-avgiften har inte tagits i beaktande för respektive utredningspunkt. NO_x-avgiften är ett ekonomiskt styrmedel som innebär att en avgift betalas in per utsläppt kg NO_x. Sedan sker en årlig återföring i kr/MWh nyttiggjord energi från Ångpanna 3 (ÅP3). Vissa år har SCM haft positivt netto och andra år negativt. Från år 2006 och fram till år 2011 har nettot legat i intervallet -0,3 till 0,6 MSEK.

Små ångbesparingar leder till en liten NO_x-minskning, men den nyttiggjorda energin påverkas till stor del av hur fabriken och ÅP3 trimmas och balanseras, därför är det svårt att prognostisera i vilken riktning nettot påverkas. Klart är dock att sannolikheten för ett positivt netto är störst då ÅP3 körs på hög last. Större ångbesparingar leder till stora minskningar av NO_x-utsläppen, men om ÅP3 körs på låg last kommer andelen nyttiggjord energi att minska vilket leder till minskad återföring och sannolikt negativt netto.

Energibesparande åtgärder i massatorkningen

Torkmaskin 1 (TM1) används för att avvattna och torka massan från 99 % till 6 % fukthalt. TM1 har genomgått stora förändringar både vad gäller processtekniska förutsättningar samt ändrad mekanisk uppställning.

En skopress torkar massabanan genom att massabanan bringas i kontakt med en mycket varm vals under högt tryck. Detta tillsammans med ett förlängt pressnyp medför att vattnet i massabanan värms till över 100°C. När trycket lättar efter pressnypet förångas vattnet och ångan lämnar massabanan med hög hastighet varpå fritt vatten i massabanan rycks med. En hög energieffektivitet uppnås därmed vid torkningen.

Torrsubstansen (TS) i massan innan fläktskåpet har ökat från 47 till 57 %, till följd av utförda förändringar. En förändring som utförts är att guskpress samt de tre efterföljande pressnypen har försetts med överfiltning, för effektivare borttransport av vatten från massabanan. En annan förändring är att cylindertorken, som torkat massabanan med hjälp av ånga, har skrotats. Dessutom har hela processen förändrats på TM1. Numera produceras textilmassa istället för pappersmassa samtidigt som barråvara har fått lämna plats för lövråvara. Dessa förändringar sammantaget innebär en minskning av värmebehovet, men det blir utan referensperioder allt för komplicerat att utröna hur mycket som beror på processförändringar respektive mekaniska förändringar. Klart är att investering i överfiltning samt skrotning av cylindertorken uppgick till 15 MSEK. Samtliga förändringar på TM1 ingår i det nya referensvärdet för värmeförbrukningen. Det är

efter ovan nämnda förändringar inte längre vare sig tekniskt möjligt eller ekonomiskt lönsamt att installera skopress på TM1. Torkmaskin 2 (TM2) har idag en stor överkapacitet och det är i dagsläget inte aktuellt med en skopress. Tekniskt sett är det fortfarande möjligt att installera skopress på TM2. TM2 har även den genomgått processmässiga förändringar. Installation av en skopress på TM2 ger uppskattningsvis en värmebesparing på 100 kWh/ton massa. Investeringen beräknas uppgå till cirka 50-60 MSEK. Installation av skopress minskar ångbehovet på TM2 med 24 GWh/år, vilket innebär att elproduktionen minskar med 4,2 GWh/år. Detta minskar bränslebehovet till ÅP3 med 33 GWh/år. Den minskade ångproduktionen på ÅP3 innebär att utsläppet från pannan minskar med 0,2 ton SO₂ och 4,5 ton NO₂ per år.

Detta ger
en intäkt från försäljning av bark: 6,5 MSEK/år
minskad intäkt från elproduktion: 1,5 MSEK/år
Summa intäkt vid installationen blir 5,0 MSEK/år.

Kapitalkostnaden för installationen blir cirka 7 MSEK/år.

På TM1 är tekniskt möjliga förändringar till stor del redan genomförda. På TM2 är produktionen i dagsläget för låg för att investering i skopress ska vara lönsam.

Möjligheten att höja torrhalten på tunnluten från massafabriken

Brunmassatvätten används för att tvätta bort koklut från frilagda massafibrer. Tvättning sker på tvättfilter eller med tvättpressar enligt motströmsprincipen. Den renaste massan möter den renaste tvättvätskan och den resulterande tvättvätskan kallas tunnlut, som går vidare till indunstning.

Det finns möjlighet att öka tunnlutens torrhalt med 1 % genom att installera ny tvättutrustning i brunmassatvätten före blekeriet på linje 2. Beräkningarna är baserade på ett koncept där två nya tvättpressar utgör grunden och ersätter dagens 4 tvättfilter.

Investeringskostnaden är i dagsläget beräknad till cirka 120 MSEK. Installationen av tvättpressarna minskar värmebehovet i indunstningen med 144 kWh/ton eller 52 GWh/år, vilket innebär att elproduktionen samtidigt minskar med 9 GWh/år. Detta minskar bränslebehovet till ÅP3 med 72 GWh/år. Den minskade ångproduktionen på ÅP3 innebär att utsläppet från pannan minskar med 0,4 ton SO₂ och 9,6 ton NO₂ per år.

Detta ger
en intäkt från försäljning av bark: 14 MSEK/år
minskad intäkt från elproduktion: 3,2 MSEK/år.
Den samlade intäkten blir cirka 10,8 MSEK/år, vilket ska jämföras med kapitalkostnaden på cirka 16 MSEK/år.

Betraktad som enskild investering är detta en lönsam åtgärd. Det är dock av stor vikt att den hamnar rätt i tiden, så att dess positiva effekter inte raderas ut av andra investeringar.

Möjlighet att bygga om indunstningen samt ökad torrhalt på tjockluten

I en indunstningsanläggning höjs torrhalten på tunnlut genom att den värmeväxlas mot ånga så att vatten avdunstar. Detta utförs i flera steg och resultatet blir tjocklut som därefter används som bränsle i en sodapanna.

SCM har utfört en förstudie för en helt ny enlinjes indunstningsanläggning med 7-effektsekonomi. I denna ingår utredningskravet att höja torrhalten på tjockluten till ca 78 %. Vissa investeringar kring tjocklutslagret är redan genomförda som förberedelse för ombyggnationen. Investeringskostnaden för ny indunstning inklusive höjd torrhalt på tjockluten beräknas till ca 550 MSEK. Den beräknas ge en ångbesparing så att drifttiden för ÅP3 kan minskas radikalt. Den årliga värmebesparingen beräknas till 1500 kWh/ADt. Av dessa kan 656 kWh/ADt räknas som nyttiggjord energi, medan resterande 844 kWh/ADt friblåses.

Installationen av ny indunstning inklusive ökad torrhalt på tjockluten minskar ångbehovet med 540 GWh/år, vilket innebär att elproduktionen minskar med 95 GWh/år. Detta minskar bränslebehovet till ÅP3 med 747 GWh/år. Den minskade ångproduktionen på ÅP3 innebär att utsläppet från pannan minskar med 4 ton SO₂ och 100 ton NO₂ per år.

Detta ger
en intäkt från försäljning av bark: 146 MSEK/år
minskad intäkt från elproduktion: 33 MSEK/år

Summa intäkt vid installationen blir 112 MSEK/år.

Kapitalkostnaden för installationen blir cirka 75 MSEK/år.

Investeringen är lönsam men för att genomföra den krävs kapital.

Ökad torrhalt på bark

Andelen bark från lövträd har ökat markant vid övergången till att producera textilmassa av lövråvara på linje 1. Det gör att den genomsnittliga torrhalten på barken också har ökat och ligger över 50 % hela året. Beräkningar visar att torrhalten varierar mellan 52 och 62 % under året. Det betyder att en barktork för att höja torrhalten till 55-65% inte är aktuell då denna nivå största delen av året redan är uppnådd.

En tork för att höja torrhalten till 85-90 % är endast aktuell om det finns avsättning för en torrare bark. Vidareförädling till ovan angivna torrhalt leder inte till ett högre försäljningspris på marknaden. Alternativet internt på SCM är som oljesubstitut i mesaugnarna. Med dagens ugnar är detta inte möjligt då det inte finns utrymme i ugnarna för detta bränsle (lägre värmevärde ger lägre produktionskapacitet i ugnarna). SCM ser ett annat alternativ som det mest troliga för att ersätta oljan i mesaugnarna.

Möjligheten att minska värmeförbrukningen

I tabellen nedan sammanfattas utredningspunkternas värmebesparing var för sig. Beroende på vilken investeringsväg som SCM väljer kommer fabriken värmebalans att se olika ut. Nedan beskrivs därför den i dagsläget mest troliga investeringsstrategiska vägen, som ett försök att förklara utredningspunkterna som en helhet. Det finns osäkerheter i siffrorna. Det ska inte fästas för stor vikt vid absoluta tal för varje enskild utredningspunkt. Det intressanta är helheten och jämförelserna mellan olika alternativ.

Värme - referensnivå och besparingar	(kWh/ADt)
Referensnivå för värmeförbrukning (2012)	4100
Energibesparande åtgärder i massatornkningen	100
Möjligheten att höja torrhalten på tunnluten från massafabriken	144
Möjlighet att bygga om indunstningen samt ökad torrhalt på tjockluten	1500
<i>varav nyttiggjord energi</i>	<i>656</i>
<i>varav ångöverskott</i>	<i>844</i>
Ökad torrhalt på bark	ej relevant

Referensnivån 2012 beskriver fabriken nuvarande värmebehov vid produktion av textilmassa på linje 1. SCM har för avsikt att öka textilmassaproduktionen. För detta krävs bland annat investering i en ny indunstningsanläggning. En ny indunstningsanläggning är mer energieffektiv än den nuvarande, varför drifttiden för ÅP3 kan minskas radikalt. I samband med detta kommer det att bli ett stort ångöverskott från sodapannan. Detta ångöverskott öppnar för nya möjligheter.

Ett sätt att nyttiggöra detta energiöverskott är att ta ut motsvarande mängd energi i form av lignin från tjockluten. Detta är möjligt medelst LignoBoost-teknik. Lignin som energibärare kan sedan ersätta den fossila oljan i mesaugnarna. LignoBoost-teknik innebär att varje ångbesparing möjliggör ökat uttag av lignin. Detta ger en direkt intäkt på ångbesparingar och ger bättre möjligheter för fler framtida värmebesparande investeringar.

Investeringar som ny industning och LignoBoost kan först bli verklighet då det ekonomiska läget tillåter. Investeringar som är lönsamma kommer då att genomföras.

Förlängd igångsättningstid

Bolaget har sedan den 2 november 2011 tillstånd att producera s.k. dissolvingmassa inom tillståndsgiven produktionsram. Produktionen startade på försök på linje 1 i november 2011. Sedan april 2012 har det enbart tillverkats dissolvingmassa på lövråvara på linje 1 och barrvedsmassa på linje 2. Barrvedsmassan, som är långfibrig, används till tryck- och skrivpapper, kartong, mjukpapper m.m. Dissolvingmassan, som är en ren cellulosa produkt används huvudsakligen för tillverkning av textila material, t.ex. viskos.

Under 2013 beräknas den sammanlagda produktionen bli 370 400 ton, dvs väsentligt lägre än högsta tillåtna årsproduktion.

Övergången till dissolvingmassaproduktion på linje 1 har inneburit att totalproduktionen under 2012 sjunkit väsentligt jämfört med produktionen av enbart pappersmassa på grund av många stopp i fabriken för att förändra process och för tekniska åtgärder, att det tagit tid att hitta rätt körstrategi för ny produkt (dissolvingmassa) och att vedutbytet är lägre för dissolvingmassa.

I och med omställningen av produktionen vid linje 1 till produktion av dissolvingmassa på lövråvara är det inte möjligt att utan investeringar producera mer än 460 000 ton massa per år på grund av att utbytet är lägre vid produktion av dissolvingmassa än vid produktion av sulfatmassa. Bedömningen är att marknads- och investeringsläget under de närmaste 8 åren kommer att förbättras och att det kommer att bli lönsamt att göra nödvändiga investeringar för att produktionen ska kunna höjas över 460 000 årston.

Den teknik som ligger inom ramen för den nya tillståndsdomen kan inte förutses komma att ändras. Om de BAT-slutsatser som antas med stöd av direktiv (2010/75/EGG) om industriutsläpp kommer att innebära att kraven ska skärpas i förhållande till vad som anges i tillståndet kommer bolaget att vara skyldigt att anpassa villkoren i enlighet härmed och det alldeles oavsett om tillståndet har tagits i anspråk eller om tiden för ianspråktagandet skjuts upp.

För det fall en förlängning av tiden inte meddelas måste bolaget ansöka om ett nytt tillstånd när väl konjunkturen och investeringsläget förutsätter. Med hänsyn till den tid som en sådan prövning tar i anspråk är det stor risk att bolaget då skulle förlora mycket värdefull tid i förhållande till de konkurrenter som finns på marknaden och det skulle sannolikt leda till en mycket stor skada för bolaget och dess utvecklingsmöjligheter.

Bolagets uppfattning är att genomförandet av i ansökan beskrivna åtgärder avseende utvinning av lignin ur svartluten (s.k. LignoBoost-teknik) inte behöver genomföras inom den angivna igångsättningstiden. För att vara på den säkra sidan och inte riskera att tillståndet förfaller i denna del, yrkar bolaget att Mark- och miljödomstolen förlänger igångsättningstiden för att genomföra i ansökan beskrivna åtgärder avseende utvinning av lignin ur svartluten med åtta år även i denna del.

INKOMNA YTTRANDEN

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Sölvesborgs kommun och Karlshamns kommun tillstyrker bolagets ansökan om förlängd igångsättningstid men avstår från att yttra sig i fråga om prøvotidsutredningen.

Naturvårdsverket motsätter sig bolagets yrkande om förlängd igångsättningstid till utgången av år 2021. Naturvårdsverket kan godta att tiden förlängs till utgången av 2016. Naturvårdsverket anser att bolaget inte har visat att det är orimligt enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken att minska anläggningens värmeförbrukning genom att bygga en ny industnstning. Bolaget har heller inte visat att det skulle vara orimligt att minska värmeförbrukningen till 11,5 GJ/ADt massa genom en ny industnstning, eventuellt i kombination med andra åtgärder såsom höjd torrhalt i torkmaskin och höjd torrhalt på tunnluten. Villkor om ny industnstning och högsta värmeförbrukning bör därför föreskrivas i enlighet med följande:

1. Bolaget ska senast två år efter att produktionen överstigit 460 000 ton massa under ett kalenderår, dock senast fem år efter att denna dom vunnit laga kraft, ta i drift en ny industnstningsanläggning. Tvåårsfristen ska räknas fr.o.m. 1 januari året efter det år då den angivna produktionsvolymen överskridits.
2. Värmeförbrukningen får inte överstiga 17 GJ/ADt, räknat som medelvärde under ett kalenderår. Fr.o.m. två år efter att produktionen överstigit 460 000 ton massa under ett kalenderår, dock senast fem år efter att denna dom vunnit laga kraft, får värmeförbrukningen inte överstiga 11,5 GJ/ton ADt massa. Tvåårsfristen ska räknas fr.o.m. den 1 januari året efter det år då den angivna produktionsvolymen överskridits.

Som skäl anför Naturvårdsverket bl. a. följande.

Igångsättningstiden

Skälet till varför igångsättningstid ska anges är att det tillstånd som lämnats ska bygga på att bästa möjliga teknik enligt 2 kap. 3 § miljöbalken tillämpas. Det finns ingen tidsbegränsning av när ett tillstånd får tas i anspråk och det kan innebära att tekniken när tillståndet väl tas i anspråk inte längre är den bästa; en teknisk utveckling kan ha skett under mellantiden som gör att den teknik som tillståndet bygger på inte längre motsvarar den bästa (se Norstedts juridik/Zeteo, lagkommentaren till 22 kap. 25 § miljöbalken).

Miljööverdomstolen har i ett avgörande angående avfallsanläggningen Storskogen i Oskarshamns kommun (MÖD 2010:20) konstaterat att tio år är en ovanligt lång tid för arbetenas igångsättande och ändrat den av mark- och miljödomstolens medgivna igångsättningstiden till fem år.

Som Naturvårdsverket uppfattar det är de skäl som bolaget åberopar för en förlängning av igångsättningstiden

- att det tagit tid att köra in den nya linjen för dissolvingmassaproduktion,
- att dissolvingmassan ger lägre utbyte och därmed minskar den producerade mängden massa,
- att marknads- och investeringsläget inte är tillräckligt gynnsamt just nu för att genomföra investeringarna.

Enligt 24 kap. 2 § andra stycket miljöbalken kan tillståndsmyndigheten förlänga igångsättningstiden med högst tio år, om tillståndshavaren visar att denne har giltigt skäl för dröjsmålet eller att synnerliga olägenheter skulle uppstå om tillståndet förfaller.

Vid bedömningen av om en igångsättningstid ska förlängas eller inte bör man enligt Naturvårdsverket kunna hämta viss vägledning från de förutsättningar som gäller vid upphävande eller ändring av villkor enligt 24 kap. 8 § miljöbalken.

Naturvårdsverket menar därför att man i bedömningen bör ta hänsyn till om omständigheter inträffat som bolaget inte har kunnat förutse eller inte haft rådighet över. Införandet av den nya dissolvingmassan är något som bolaget själv planerat och fattat beslut om och också kunnat förutse konsekvenserna av. Att vedutbytet och därmed produktionsvolymen blir mindre kan knappast ses som ett skäl till förlängning, snarare minskar det bolagets behov av att ta i anspråk den utökade produktionsvolymen. Marknadsläget för massaproduktion har otvivelaktigt varit på nedgång under de senaste åren. Att konjunkturen skiftar kan betraktas som normalt och förutsägbart. Den allmänna ekonomiska nedgången under de senaste åren kan dock sägas ha varit större än vad som normalt kan förväntas. Det har därmed varit svårt för bolaget att få avsättning för en ökad produktion och genomföra de investeringar som skulle ha behövts.

Enligt Naturvårdsverkets bedömning kan, mot bakgrund av omständigheterna i målet, rekvisiten i 24 kap. 2 § andra stycket miljöbalken anses uppfyllda för en viss förlängning av igångsättningstiden. Bolagets yrkande om förlängning med ytterligare åtta år skulle dock innebära att den sammanlagda tiden skulle uppgå till hela tretton år. Enligt verkets uppfattning är en så lång igångsättningstid inte acceptabel. Under tretton år hinner en avsevärd teknisk och ekonomisk utveckling ske som gör att de avvägningar som gjordes vid prövningstillfället inte längre är aktuella. Även de allmänna förutsättningarna vad gäller kunskap om miljöförhållanden, energiläget och behov av åtgärder hinner förändras under en så lång tid. Naturvårdsverket motsätter sig därför bolagets yrkande.

Med tanke på den omstrukturering av produktionen som gjorts vid bruket, rådande marknadsläge inom massaproduktion samt de investeringar som behövs för att ta i anspråk tillståndet, bedömer verket att det är acceptabelt med en förlängning med tre år. Bolaget har då fått sammanlagt åtta års igångsättningstid. Om tillståndet fortfarande inte har tagits i anspråk efter dessa åtta år anser verket att det är rimligt att en ny tillståndsprövning görs utifrån då aktuella förutsättningar.

Prövotidsutredningen

I 22 kap 25 § miljöbalken redovisas exempel på olika typer av bestämmelser som en dom om tillstånd i ett ansökningsmål kan innehålla. Av paragrafen framgår att villkor kan innehålla såväl bestämmelser om begränsningsvärden som villkor om teknisk utformning. Enligt praxis har kombinationer av detta, efter vad som ansetts vara lämpligt i det enskilda fallet, under lång tid använts i domar och tillståndsbeslut.

Avgörandet som bolaget hänvisar till (MÖD 2009:41) avsåg den egna ansökan om tillstånd att utöka produktionen vid Mörrums bruk där Miljööverdomstolen (MÖD) i domskälen skriver följande angående utsläpp till vatten:

"Både bolaget och myndigheterna har funnit att utsläppet till vatten bör regleras genom begränsningsvärden och att det inte finns anledning att binda bolaget vid en viss teknik för att nå begränsningskraven. Miljööverdomstolen delar denna uppfattning och finner alltså att villkorspunkten 3 bör upphävas."

Villkor 3, som Miljööverdomstolen upphävde, avsåg att ett sandfilter skulle installeras. Det hade i målet framkommit att det fanns flera olika sätt att komma fram till samma utsläppsnivå. Bolaget och myndigheterna var mot denna bakgrund överens om att bolaget på egen hand skulle få bestämma teknisk lösning, och det fanns då som verket tolkar det, ingen anledning för Miljööverdomstolen att ha någon annan uppfattning.

Enligt Naturvårdsverket ska avgörandet inte tolkas som något generellt ställningstagande mot att i villkor ange krav på viss teknisk utformning. Som stöd för detta åberopar vi följande avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen (samtliga med ett senare avgörandedatum än ovan nämnda avgörande angående Mörrums bruk): M 8893-08 Iggesund Paperboard AB (2009-12-08), M10039-11 Hässelbyverket (2012-10-25), M 6799-11 Korsnäs AB (2012-06-20) och M 1956-10 Värtahamnen-Frihamnen (2011-04-19).

Naturvårdsverket delar dock bolagets uppfattning att det viktigaste från miljösynpunkt är resultatet av åtgärderna och att man oftast får den mest kostnads-

effektiva lösningen om verksamhetsutövaren själv får välja väg. Detta förutsätter emellertid att det finns alternativa lösningar att nå samma mål. I det nu aktuella fallet har inte redovisats några andra åtgärder än ny indunstning som skulle kunna ge en motsvarande värmeeffektivisering. Det finns därför skäl att föreskriva att just denna åtgärd ska vidtas. Att bolaget motsätter sig att krav på en viss teknisk åtgärd (ny indunstning) föreskrivs skulle möjligen kunna tolkas som att bolaget tänker sig att det i framtiden kan vara möjligt att sänka värmeförbrukningen till motsvarande nivåer genom andra åtgärder. Om bolaget kan göra detta troligt skulle det kunna vara skäl att lämna frågan om teknisk åtgärd öppen och att endast reglera värmeförbrukningen med begränsningsvärden.

Bolaget hävdar att kraven på åtgärder ska utgå från "den produktionsnivå som uppnås med investeringen". I annat fall måste man ta hänsyn till ytterligare investeringar som eventuellt måste göras för att nå upp till den produktionsnivå som bolaget fått tillstånd för. Naturvårdsverket kan utifrån en generell utgångspunkt konstatera att enligt fast praxis som gäller vid utformningen av villkor vid tillståndspliktiga anläggningar för miljöfarliga verksamheter ska kapaciteten hos anläggningen vara styrande för dimensioneringen av reningsutrustningar och andra skyddsåtgärder (se MÖD 2008:34). Detta innebär med andra ord att villkor ska föreskrivas utifrån den högsta produktion som tillståndet avser. Vilken produktionsnivå som bolaget anser "uppnås med investeringen" har man inte uppgett.

Verket har i sitt yttrande redovisat lönsamhetsberäkningar för tre olika produktionsnivåer: Dagens produktionsnivå 360 000 ton/år, nivån i tidigare tillstånd 460 000 ton/år samt full produktion enligt den tillåtna utökade nivån 560 000 ton/år. Vid samtliga dessa produktionsnivåer har investeringen i en ny indunstning beräknats vara lönsam. En ny indunstning är sålunda lönsam genom de intäkter som bolaget kan tillgodogöra sig som en följd av minskad egen energiförbrukning. Om andra investeringar ska göras för att höja produktionen får separata kalkyler göras för dessa, där investeringskostnaden vägs mot de ökade intäkter som den ökade

produktionen genererar.

Det kan noteras att genom att bolaget nu ersatt pappersmassa med dissolvingmassa på den ena linjen så har produktionsnivån minskat p.g.a. det lägre vedutbytet, ca 33 % för textilmassa jämfört med 44 % för pappersmassa. Sannolikt står utsläpp och värmeförbrukning mer i relation till den använda vedmängden än till den producerade massamängden. Om man utgår från produktionsnivån enligt det tidigare tillståndet, 460 000 ton, då endast pappersmassa avsågs att tillverkas så skulle det innebära en vedförbrukning på 1 045 kton/år. Med den nu gällande produktionsmixen (61 % pappersmassa och 39 % dissolvingmassa) så skulle den nyss nämnda vedförbrukningen uppnås redan vid produktion av 415 000 ton massa. Det finns därför anledning att tro att behovet av att bygga en ny industning inträder vid en lägre produktionsnivå än vad som förväntats med den tidigare produktionsmixen. Eftersom förädlingsvärdet är större för dissolvingmassa än för pappersmassa torde även lönsamheten för åtgärden nås vid en lägre produktionsnivå.

Bolaget hävdar att en högre industningskapacitet skulle ge en högre dissolvingkapacitet och att på grund av ett lägre vedutbyte skulle det specifika NO_x-utsläppet (kg NO_x/ton massa) från sodapannan bli större. Det är riktigt att det specifika NO_x-utsläppet blir högre ju större andel av produktionen som utgörs av dissolvingmassa. Utsläppet räknat i absoluta tal (ton/år) kommer likväl att minska vid samma produktionsmix, vilket är det relevanta i sammanhanget.

Bolaget menar att en högre torrhalt på svartluten till sodapannan (tjockluten) kommer ge högre NO_x-utsläpp i sodapannan. Naturvårdsverket instämmer i bedömningen att en högre torrhalt på tjockluten torde ge ökade NO_x-utsläpp från sodapannan. I förslaget till nytt BREF-dokument (Best Available Techniques, BAT) Reference Document for the Production of Pulp, Paper and Board, Final Draft July 2013) anges följande BAT-intervall:

<i>Vedråvara</i>	<i>Svartlut</i>	<i>NOx</i>
	<i>TS-halt</i>	<i>kg/ADt</i>
Barr	<75%	0,8-1,4
Barr	>75%	
Löv	<75%	0,8-1,4
Löv	>75%	1,0-1,7

Enligt bolagets ansökan från 2007 är torrhalten från befintlig indunstning 72 %. Bolaget har i provotidsredovisningen angett att torrhalten efter installation av ny indunstning kan beräknas höjas till 78 %. Naturvårdsverket drar utifrån detta slutsatsen att NOx-utsläppen från sodapannan kan komma att öka med upp till 20 %. Vid en produktion om 360 000 ton/år (bolagets beräkningsnivå) innebär det att den totala NOx-reduktionen blir endast 25 ton NOx/år istället för 100 ton/år. Relativt sett sker samma förändring för de högre produktionsnivåerna.

En högre torrhalt påverkar också utsläppen av svavel från sodapannan. Till skillnad från NOx kan SO₂-utsläppen förväntas minska. I förslaget till nytt BREF- dokument anges följande BAT-intervall för svavel:

	<i>Svavel</i>	<i>Svavel</i>
<i>Svartlut</i>	<i>årsmedelvärde</i>	<i>årsmedelvärde</i>
<i>TS-halt</i>	<i>mg/nm\ 6% O₂</i>	<i>kg/ADt</i>
<75%	5-50	0,03-0,17
>75%	5-25	0,03-0,13

Det är svårt att dra några exakta slutsatser om hur svavelutsläppet kommer att påverkas men eftersom bolaget åberopar ett högre NOx-utsläpp ska rimligen ett lägre svavelutsläpp också tas med i beräkningen. Vi antar försiktigtvis en minskning med 30 % av utsläppet från sodapannan. Det innebär vid dagens produktionsnivå en minskning med ca 1,6 ton svavel per år.

En tabell med reviderad lönsamhetsberäkning utifrån ovanstående omräknade utsläppsvärden skulle bli:

<i>Produktion</i>	<i>ADt/år</i>	<i>360 000</i>	<i>460 000</i>	<i>560 000</i>
Förändring SO ₂	ton/år	-5,6	-7,2	-8,7
Förändring NO _x	ton/år	-25	-32	-39
Kapitalkostnad ⁰	MSEK/år	-75 (-48)	-75 (-48)	-75 (-48)
Bolaget intäkt	MSEK/år	+ 113	+144	+175
Utsläpp av SO ₂ NO _x	MSEK/år	+1,7	+2,2	+2,6
Totalt intäkter	MSEK/år	+114	+ 146	+ 175
Summa lönsamhet¹	MSEK/år	+40 (+66)	+71 (+98)	+103 (+130)

1) Avskrivningstid 10 år (20 år)

Som framgår av tabellen förändras inte lönsamheten i någon större utsträckning. Investeringen är fortfarande klart lönsam i alla beräkningsfallen.

Vad gäller den ränta som ingår i kalkylen kan tilläggas att värdet, 6 %, angavs av Mark- och miljööverdomstolen vid en tidpunkt då det allmänna ränteläget var betydligt högre än idag (MÖD 2000:13). Om man utgår från en idag lägre ränta förbättras lönsamheten ytterligare.

Ombyggnad av torkmaskin 2 (åtgärd a) samt installation av nya tvättpressar (åtgärd b) kan med bolagets beräkningsförutsättningar bli lönsamma vid en högre produktion. Om avskrivning sker efter teknisk livslängd, i enlighet med Mark- och miljööverdomstolens avgörande (MÖD 2008:23) bedömer vi att åtgärderna är lönsamma redan idag. Angående avskrivningstid och rimligheten i en nyinvestering, kan tilläggas att nuvarande indunstning är uppförd 1972, dvs. anläggningen har hittills haft en teknisk livslängd på över 40 år.

Bolaget har pekat på att i förslaget till nytt BREF-dokument för massa- och papperstillverkning finns vad gäller energiförbrukning endast BAT-slutsatser i form av tekniker och inte nivåer för värmeförbrukningen. Bolaget menar att detta visar att villkor för värmeförbrukning inte bör föreskrivas i villkor i tillstånd enligt miljöbalken.

I industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU) artikel 13.2 nämns "energiförbrukning" som en av de aspekter som särskilt ska omfattas i informationsutbytet för upprättandet av BAT-referensdokument. I EU-kommissionens vägledning för BREF-arbetet (2012/119/EU) sägs (avsnitt 3.3.2) att BAT-slutsatser kan sättas som "environmental performance levels" även för annat än utsläpp, varvid nämns bl.a. energiförbrukning. I arbetet med ny BREF för pappers- och massatillverkning var avsikten att fastställa BAT-slutsatser även för energiförbrukning. Förslag till sådana fanns i de första versionerna. Anledningen till att de sedan togs bort från kapitlet med BAT-slutsatser var att dataunderlaget ansågs vara bristfälligt p.g.a. att alltför få medlemsstater lämnat in data. Från den europeiska IPPC-byråns (EIPPC) sida framhölls vid TWG-möte (Technical Work Group) april 2013 tydligt det otillfredsställande i detta förhållande. I de rekommendationer för fortsatt arbete som ges i förslaget till BREF-dokument (9 kap) nämns bl.a. "the compelling need to collect data on energy consumption with an harmonized methodology." Fortfarande finns dock i BREF-dokumentets underlagskapitel redovisat vilka nivåer av energiförbrukning som kan uppnås vid olika typer av produktion. Även om dessa inte har rättslig status som BAT-slutsatser är de ändå användbara som referens vid t.ex. tillståndsprövning enligt miljöbalken och för att avgöra vad som ska anses utgöra "bästa möjliga teknik" enligt 2 kap. 3 § miljöbalken. Att energiförbrukning inte finns med som BAT-slutsatser i aktuellt förslag till nytt BREF-dokument ska alltså inte tolkas som att det är olämpligt att föreskriva villkor om värmeförbrukning i ett tillståndsbeslut.

Bolaget har framhållit att energihushållning inte har något egenvärde om det saknas avsättning för värmen samt att utvinning av lignin förutsätter investering i en LignoBoost-anläggning.

Även innan en LignoBoost-anläggning byggs kommer en betydande mängd bark att frigöras. Denna bark skulle utgöra en förnyelsebar energiresurs, av stort värde ur miljö- och resurshushållningssynpunkt. Av bolagets egna beräkningar i prövotidsredovisningen framgår att en ny industning är lönsam även utan en

LignoBoost-anläggning. Detta bekräftas i bolagets senaste inlägga där man skriver (sid 3): "Idrifttagande av en ny industningsanläggning har ansetts vara företagsekonomiskt lönsamt av bolaget då bolaget kommer att få intäkter från barkförsäljning som överstiger kapitalkostnaden." Självklart är dock syftet med energieffektivisering att så mycket som möjligt av överskottsvärmen ska tas tillvara. I ett kommande steg när LignoBoost-anläggningen förverkligas kommer hela värmeöverskottet att kunna utnyttjas och investeringen i en ny industning blir därmed ännu mer lönsam.

I bolagets ansökan om utökad produktion ingick att bygga en LignoBoost-anläggning (alternativt svartlutförgasning). Verket ser inte några skäl till varför denna investering ska belasta kalkylen för en ny industning.

Enligt prövotidsförordnandet ingick att bolaget skulle utreda investerings- och driftskostnader, ökade/minskade intäkter samt påverkan på utsläppen till luft för bl.a. ombyggnad av industningen. Om bolaget menar att alla investeringar och åtgärder ska utvärderas i ett sammanhang (Ny industning + LignoBoost-anläggning + Ökad produktion + Ökad andel dissolvingmassa) fordras en total kalkyl för hela förändringen. Någon sådan har bolaget inte presenterat.

Det är lämpligt att kravet på ny industningsanläggning kopplas till produktionsnivån. När produktionen överstiger 460 000 ton massa under ett kalenderår bör bolaget - för att ha en rimlig genomförandetid och med beaktande av investeringskostnaden - ha två år på sig att ta anläggningen i drift. Den sammanlagda projekttiden kan förmodligen vara längre än så, men man bör kunna förutsätta att planering av en ny industning görs parallellt med planering för den ökade produktionen. Med hänsyn till miljönyttan och åtgärdens företagsekonomiska lönsamhet bör det dock finnas ett krav på att den nya industningen oavsett produktionsnivå ska tas i drift senast fem år efter att domen vunnit laga kraft.

Mark- och miljööverdomstolen har i MÖD 2007:56 (Swedish Tissue AB) ansett att en marginal på 10 % mellan beräknade värden och den föreskrivna villkorsnivån

var lämplig. Villkoret i det avgörandet är dock formulerat som ett riktvärde. Eftersom villkor enligt nu gällande praxis inte formuleras som riktvärden kan det finnas behov av en större marginal. Om man utgår från att åtminstone åtgärd 3, ny indunstning, kan genomföras innebär det en värmeförbrukning efter åtgärd på 9,4 GJ/ADt. Om hänsyn tas till skillnaden i utbyte (33 % för textilmassa, 44 % för pappersmassa) och en antagen andel för textilmassan på 39 % (vilket motsvarar respektive linjes uppgivna kapacitet) jämfört med dagens 25 % kommer man till ett värde på 9,8 GJ/ADt. En framtida ökad produktion kommer därtill sannolikt ge en stabilare och mer kontinuerlig drift vilket generellt visat sig ge lägre specifika förbrukningsvärden. Ett villkor bör därmed kunna sättas till 11,5 GJ/ADt, vilket ger en marginal på nära 20 %. Detta begränsningsvärde bör, i likhet med kravet på en ny indunstningsanläggning, vara kopplat till produktionsnivån 460 000 ton och tidsfristen två år, dock med en bortre gräns på fem år efter att domen vunnit laga kraft.

Till dess ny indunstning är i drift och innan andra åtgärder har genomförts bör ett villkor kunna föreskrivas som bolaget i praktiken visat sig klara. Innan textilmassa-produktionen började låg värmeförbrukningen på ca 13 GJ/ADt. Detta kan jämföras med BAT-värdet för ointegrerad sulfatmassa som är 10-14 GJ/ADt. Om hänsyn tas till skillnaden i utbyte för textilmassa respektive pappersmassa och en andel textilmassa (39 %) motsvarande de olika linjernas kapacitet, kommer man till ett värde på 14,6 GJ/ADt. Verket anser att fram till dess en ny indunstning byggs kan och bör, med rimlig marginal, ett begränsningsvärde på 17 GJ/ADt föreskrivas.

Länsstyrelsen i Blekinge län tillstyrker ansökan om förlängd igångsättningstid t.o.m. utgången av 2021. Länsstyrelsen anser att prövotiden rörande energi-användningen bör förlängas på grund av de stora förändringar som skett i produktionen. Mark- och miljödomstolen kan inte släppa frågan om krav på energieffektivisering och krav för att minska utsläppen till luft.

Miljöförbundet Blekinge Väst anser att den förlängning i tid som Södra Cell AB har ansökt om är för lång och att förutsättningar både tekniskt och i lagrum väsentligt

kan förändras på 8 år. En kortare förlängning av igångsättningstiden, alternativt att tillstånd söks på nytt vid ett senare tillfälle när förutsättningarna för de investeringar som krävs har förändrats, är att föredra. Miljöförbundet har avstått från att yttra sig i frågan om prøvotidsredovisningen.

BOLAGETS BEMÖTANDE

Bolaget anför bl. a. följande.

Förlängd igångsättningstid

Bolaget vidhåller sitt yrkande på att mark- och miljödomstolen förlänger igångsättningstiden med åtta år.

Naturvårdsverket yrkar i sitt yttrande att igångsättningstiden bör förlängas med tre år till utgången av år 2016. Bolaget anser att detta är en för kort tid för att prioritera och genomföra de omfattande investeringar som krävs för att höja produktionen över 460 000 ton sedan övergången till produktion av dissolving vid en av produktionslinjerna. Stora investeringar har idag en genomförandetid på över 2 år om man räknar tiden från det att ett förprojekt startas till dess anläggningen kan tas i drift. För att höja produktionen över 460 000 ton krävs idag flera stora investeringar och dessa måste genomföras efter varandra för att det ska vara möjligt för bolaget att utreda och dimensionera nästa investering rätt.

Bolaget håller inte alls med Naturvårdsverket om att man bör hämta vägledning från de förutsättningar som gäller vid upphävande eller ändring av villkor enligt 24 kap. 8 § miljöbalken. Bolaget håller inte heller med Naturvårdsverket om att ett ökat vedåtgångstal utgör ett argument för att inte förlänga igångsättningstiden. Naturvårdsverket saknar helt kännedom om bolagets strategi för att överleva på lång sikt och behov av att ta i anspråk den utökade produktionsvolymen. Vid tidpunkten för miljödomstolens bedömning av igångsättningstidens längd hade inte bolaget några planer på att börja producera dissolvingmassa och igångsättnings-

tiden var således rimlig mot bakgrund av den information som fanns vid denna tidpunkt. Bolagets anläggning i Mörrum har sedan dess genomgått stora förändringar och då vedåtgångstalet har ökat krävs ytterligare investeringar för att öka produktionen. Bolaget anser således att ett ökat vedåtgångstal visst är ett skäl till förlängning. Ett av skälen som Naturvårdsverket anger för att endast förlänga igångsättningstiden med tre år är att det under en längre tid sker "en avsevärd teknisk och ekonomisk utveckling som gör att de avvägningar som gjordes vid provningstillfället inte längre är aktuella." Bolaget är av den uppfattningen att teknikutvecklingen inom branschen är relativt långsam och att det inte har skett några avsevärda förändringar som gör att de bedömningar som gjordes vid provningstillfället är i behov av en revidering. Detta bekräftas av det nya förslaget till BREF-dokument för pappers- och massaindustrin som inte innehåller några tekniskspråk jämfört med idag. Bolaget anser därför att en omprövning av en verksamhet som inte genomgått några större förändringar är oskäligt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Detta har också påpekats av mark- och miljödomstolen i ett avgörande angående vindkraft (MMD 987-11). Om tekniken skulle förändras i den utsträckningen som Naturvårdsverket låter påskina före utgången av år 2021 är det också möjligt att väcka frågan om omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken.

Prövotidsredovisning avseende energi

Naturvårdsverket vidhåller i sitt bemötande den 9 augusti 2013 att bolaget bör föreskrivas att bygga en ny industnstning. Bolaget har i tidigare inlagor visat att detta är en ekonomiskt hållbar investering om man bara ser till lönsamhetsberäkningen. En ny industnstning är dock en mycket stor investering (ca 600 Mkr) som bör genomföras då bolagets ekonomi medger detta. Investeringar ska alltid uppfylla bolagets avkastningskrav. Bolaget anser också att investeringar av denna karaktär och storlek måste prioriteras mot andra strategiska investeringar för att inte hindra verksamhetens framtida utveckling. Såsom tidigare påpekats anser bolaget att det är felaktigt att föreskriva teknikvillkor. Huruvida det i dagsläget finns aktuella alternativ till industnstning saknar relevans. Bolaget anser att ett specifikt villkor på värmeförbrukningen kan hindra utvecklingen av verksamheten att röra sig i riktning

mot ett bioraffinaderi och utveckla/utvinna energirika produkter inom gällande villkor. Om bolaget väljer att vidareförädla vedråvaran, exempelvis metanol till biodrivmedel eller alternativa barkprodukter, kan ett energivillkor verka kontraproduktivt genom att det kan krävas energi för att till exempel torka eller rena dessa produkter. Denna vidareförädling sker utan att produktionen av massa ökar vilket ger en högre specifik värmeförbrukning räknat per ton massa.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang anser därför bolaget att det inte ska föreskrivas något villkor på den specifika värmeförbrukningen. Bolaget arbetar sedan länge systematiskt med att minska energiförbrukningen. Vid varje ombyggnad eller nyanläggning är bland annat minskad värmeförbrukning med som en naturlig del i projekteringen. Verksamheten har sedan flera år energilednings-system, är delaktig i PFE och därmed berättigad till gröna elcertifikat. Bolaget anser att detta är en process som driver sig själv då minskad värmeförbrukning ger en ökad intäkt. Bolaget vill poängtera att Naturvårdsverkets föreslagna nivå på villkor är felaktig utifrån att verksamheten idag består av ett kombinerat dissolving-pappersmassabruk. Ett typiskt värde för ett ointegrerat sulfatmassabruk är 10-14 GJ/ADt. Dissolvingproduktionen har ett lägre vedutbyte och därmed ett högre specifikt värde för värmeförbrukning. Naturvårdsverkets föreslagna villkor på 11,5 GJ/ADt ligger i den lägre delen av intervallet, vilket inte är relevant vid dissolvingproduktion. Enligt det nya förslaget till BREF för pappers- och massa-tillverkning, final Draft July 2013 ska dissolvingdelen av produktionen bedömas från fall till fall. Vid Bolagets anläggning i Mörrum tillverkas dissolving- och sulfatmassa och produktionsfördelningen mellan produkterna kan variera. Detta gör att det inte går att förutsäga det specifika värdet för värmeförbrukningen från år till år.

Naturvårdsverket har i yttrande vidhållit tidigare ställningstaganden och yrkanden.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har med stöd av 22 kap. 16 § miljöbalken avgjort målet utan huvudförhandling.

Prövotidsutredningen om energibesparande åtgärder

Enligt 2 kap. 5 § miljöbalken ska den som bedriver en verksamhet eller åtgärd hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand ska förnyelsebara energikällor användas.

Fråga i målet är således om det är visat att det är orimligt att genomföra ytterligare energibesparande åtgärder.

Mark- och miljödomstolen anser i likhet med Naturvårdsverket att det med ledning av utredningen i målet är visat att en investering i en ny industningsanläggning är lönsam och att det skulle frigöra biobränsle för avsalu eller för framtida användning inom verksamheten. Av de utredda alternativen är det uppenbart att en ny industningsanläggning skulle vara den mest lönsamma och energieffektiva åtgärden. Vad bolaget anfört om att det inte är lämpligt att binda verksamhetsutövaren vid viss teknik föranleder enligt domstolen ingen annan bedömning, i synnerhet som det inte har visats att det skulle finnas likvärdiga alternativ. Villkor med krav på anläggande av ny industningsanläggning bör därför föreskrivas i enlighet med Naturvårdsverkets förslag.

Vad gäller frågan om ett specifikt slutligt villkor för värmeförbrukningen gör mark- och miljödomstolen följande bedömning. Domstolen instämmer i Naturvårdsverkets bedömning att det inte finns några legala hinder mot att sådant villkor meddelas. Domstolen anser emellertid mot bakgrund av att erfarenheterna från produktionen av dissolvingmassa är begränsade och att det därmed saknas tillförlitliga data på värmeförbrukningen vid olika produktionsmix att det nu inte går att föreskriva slutligt villkor för värmeförbrukning. Frågan bör därför skjutas upp under en fortsatt prövotid där bolaget kartlägger värmeförbrukningen i förhållande till aktuell och

tekniskt möjlig produktionsmix. Redovisningen med slutligt förslag till villkor bör kunna inges inom 18 månader från det att den nya industrianläggningen tagits i drift. Mark- och miljödomstolen erinrar om att de av bolaget uppräknade tänkbara användningsområdena för överskottsenergin såsom framställning av metanol och andra biodrivmedel i sig kan kräva tillståndsprövning och att ett villkor om värmeförbrukning kan utformas med hänsyn till sådan eventuell produktion.

Förlängd igångsättningstid för att ta tillstånd till utökad produktion i anspråk

Mot bakgrund av de förhållandevis långa projekteringstiderna vid denna typ av anläggningar samt att bolaget enligt ovan åläggs att genomföra betydande energibesparande investeringar anser domstolen att bolagets yrkande om förlängd tid med åtta år till utgången av år 2021 bör medges. Det innebär att bolaget därmed getts en sammanlagd tid av 13 år för att ianspråkta tillståndet till utökad produktion upp till 560 000 ton/år samt tillståndet till åtgärderna för utvinning av lignin ur svartluten (s.k. LignoBoost-teknik). Detta medför dock inte att tidpunkten för att ompröva villkor enligt 24 kap. 5 § MB skjuts fram varför de eventuella olägenheter som Naturvårdsverket och Miljöförbundet anfört inte kan anses vara tillräckliga skäl för att avslå bolagets yrkande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 15 november 2013.

Cecilia Giese Hagberg

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson samt de särskilda ledamöterna Jan Hällgren och Torbjörn Brorson.